

**PLAN OCHRONY DLA
WIGIERSKIEGO PARKU NARODOWEGO
I OBSZARU NATURA 2000 OSTOJA
WIGIERSKA PLH200004**

**SZCZEGÓLNE WARUNKI ZAGOSPODAROWANIA
TERENÓW ORAZ OGRANICZENIA ICH UŻYTKOWANIA
W STREFIE OCHRONY KRAJOBRAZOWEJ
WIGIERSKIEGO PARKU NARODOWEGO**

Warszawa, Białystok, Olsztyn, Suwałki 2014

Opracowano w ramach realizacji projektów:

**INFRASTRUKTURA
I ŚRODOWISKO**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

POIS.05.03.00-00-275/10

„Plan ochrony Wigierskiego Parku Narodowego i obszaru Natura 2000 Ostoja Wigierska”,
współfinansowanego ze środków Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko,
w ramach działania 5.3 priorytetu V

61/2013/Wn-10/OP-IN-PS/D

„Plan ochrony Wigierskiego Parku Narodowego i obszaru Natura 2000 Ostoja Wigierska
– współfinansowanie”, dofinansowany ze środków Narodowego Funduszu
Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie

Spis treści:

1. Wprowadzenie	4
2. Obszary skupionej zabudowy.....	5
3. Obszary wymagające wyłączeń i ograniczeń w zabudowie ze względu na potrzeby ochrony przyrody	7
4. Obszary wymagające wyłączeń i ograniczeń w zabudowie ze względu na potrzeby ochrony krajobrazu (Krajobrazy wybitne).....	9
5. Wskazane zasady ochrony stylu budownictwa i architektury, charakterystycznych cech krajobrazu osiedli wiejskich, w tym tradycyjnej architektury, zieleni i układów osadniczych.....	16
5.1. Zasady ogólne	16
5.2. Zasady ochrony krajobrazu dla poszczególnych miejscowości	18
6. Postulowane ograniczania lokalizacji infrastruktury technicznej i komunikacyjnej lub ograniczania skutków jej oddziaływania	21
7. Postulowane ograniczania lokalizacji infrastruktury turystycznej i edukacyjnej lub ograniczania skutków jej oddziaływania	22

1. WPROWADZENIE

Niniejsze opracowanie prezentuje wynikające z projektu planu ochrony dla Wigierskiego Parku Narodowego wnioski dotyczące zabudowy w granicach Parku. Dotyczy ono wyłącznie strefy ochrony krajobrazowej, a więc w zdecydowanej większości gruntów innych niż Skarbu Państwa, użytkownych gospodarczo. Strefy ochrony ścisłej i ochrony czynnej, poza obiektami służącymi realizacji ustawowych celów parku, wyłączone są z zabudowy. Materiał ten stanowi komentarz do mapy szczegółowych warunków zagospodarowania terenów oraz ograniczenia ich użytkowania, która jest pochodną mapy stref funkcjonalno-przestrzennych tego obszaru. Celem opracowania mapy wraz z niniejszym komentarzem jest:

- zapoznanie mieszkańców i potencjalnych inwestorów z możliwymi ograniczeniami, wynikającymi z ustawowej konieczności ochrony siedlisk przyrodniczych i stanowisk gatunków wymienionych w tzw. Dyrektywie Siedliskowej i Dyrektywie Ptasiej (czyli przedmiotów ochrony, dla ochrony których został powołane zostały obszary Natura 2000 Ostoja Wigierska PLH200004 i Puszcza PLB200002),
- ułatwienie (ale nie zastępowanie) procesów decyzyjnych, należących do prerogatyw wójtów gmin, których grunty wchodzą w obręb WPN oraz Dyrektora Wigierskiego Parku Narodowego,
- przygotowanie wstępnego materiału, który może zostać wykorzystany przy przygotowywaniu nowych opracowań planistycznych (studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania gmin, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz planów, strategii i programów szczebla powiatowego i wojewódzkiego).

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 maja 2005 r. w sprawie sporządzania projektu planu ochrony dla parku narodowego, rezerwatu przyrody i parku krajobrazowego, dokonywania zmian w tym planie oraz ochrony zasobów, tworów i składników przyrody stanowi, iż:

§ 12. Zakres ustaleń do studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, planów zagospodarowania przestrzennego województw (...) obejmuje w szczególności: (...)

6) szczególne warunki zagospodarowania terenów oraz ograniczenia ich użytkowania, w tym w zależności od potrzeb:

- a) wyłączenie terenów spod zabudowy,
- b) ograniczanie lokalizacji infrastruktury technicznej i komunikacyjnej lub ograniczanie skutków jej oddziaływania,
- c) ograniczanie lokalizacji infrastruktury turystycznej i edukacyjnej lub ograniczanie skutków jej oddziaływania,
- d) wskazanie zasad ochrony stylu budownictwa i architektury, charakterystycznego dla danego obszaru.

Należy tu podkreślić, że proponowane poniżej szczególne warunki (z punktu widzenia możliwości rozwoju zabudowy) gruntów prywatnych na obszarze Wigierskiego Parku Narodowego mają charakter jedynie postulatywny, gdyż dokument jakim jest plan ochrony nie może narzucać właścicielom określonych sposobów gospodarowania i dysponowania własnością.

Dopiero wprowadzenie odpowiednich ustaleń do prawa miejscowego, w szczególności do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, a w razie ich braku prawomocne decyzje o warunkach zabudowy, spowoduje obligatoryjność określonych sposobów zagospodarowania i użytkowania przestrzeni.

Na mapie wyróżniono kilka kategorii obszarów, a mianowicie:

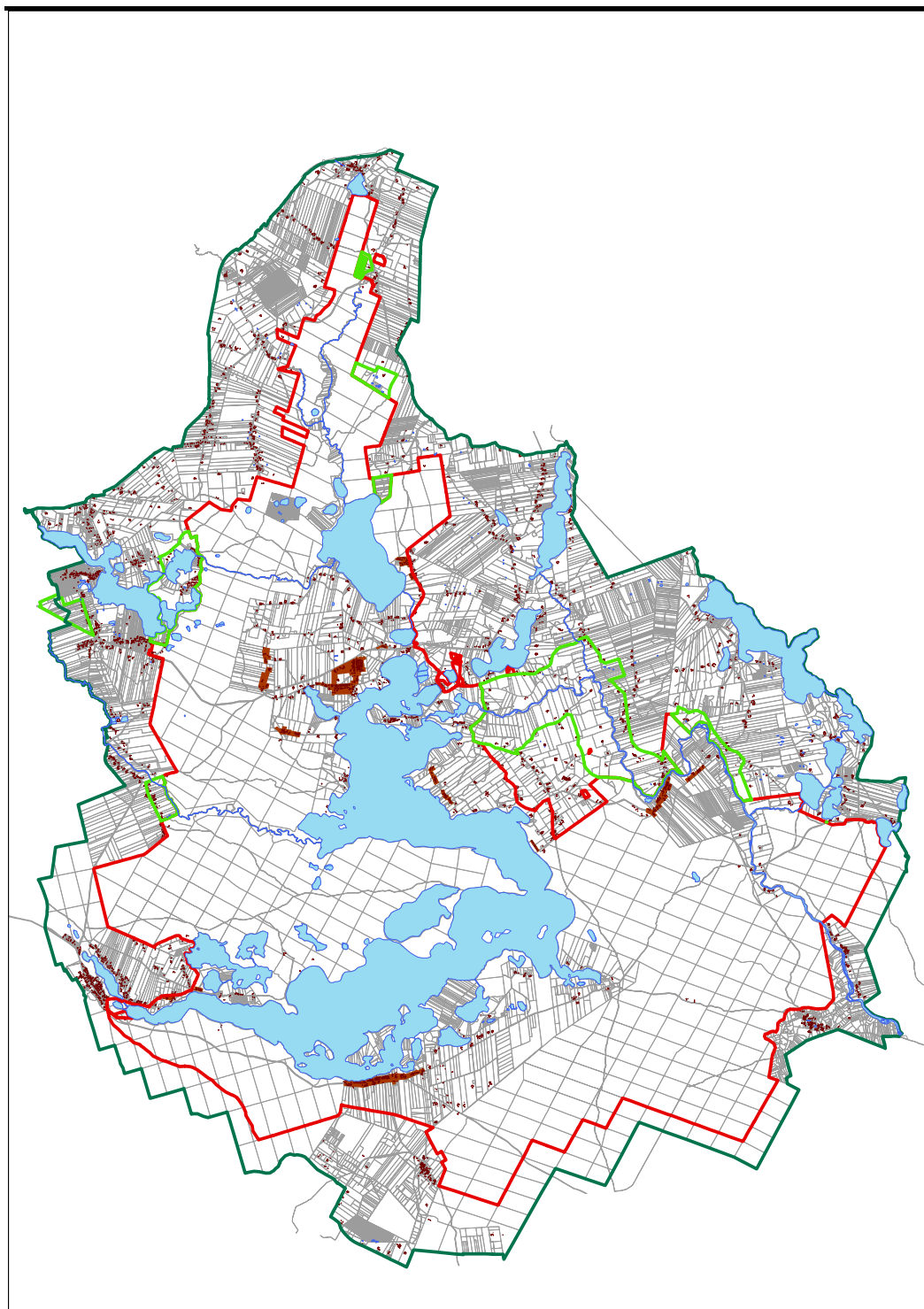
- obszary skupionej zabudowy w granicach parku narodowego,
- obszary wymagające wyłączeń i ograniczeń zabudowy ze względu na potrzeby ochrony przyrody,
- obszary wymagające wyłączeń i ograniczeń zabudowy ze względu na potrzeby ochrony krajobrazu (Krajobrazy wybitne).

Wyróżnienie każdej z tych kategorii wynika z przyjęcia odpowiednich reguł i kryteriów.

2. OBSZARY SKUPIONEJ ZABUDOWY

Zasięg obszarów skupionej zabudowy przyjęty na potrzeby niniejszego opracowania (Ryc. 1) wynika bezpośrednio z istniejących lub przygotowywanych opracowań planistycznych znajdujących się w gminach: studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego i miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, a także analizy rozmieszczenia istniejącej zabudowy. Granice w miarę możliwości zostały dopasowane do granic działek ewidencyjnych. Poza granicami WPN zaznaczono jedynie rozmieszczenie terenów zabudowanych.

Legenda

- wody
- granica otuliny WPN
- granica WPN
- granica Ostoja Wigierskiej
- zabudowa w tym skupiona
- działki ewidencyjne

Ryc. 1. Tereny zabudowane i obszary skupionej zabudowy wsi na terenie WPN oraz tereny zabudowane w Ostoja Wigierskiej i otulinie WPN.

3. OBSZARY WYMAGAJĄCE WYŁĄCZEŃ I OGRANICZEŃ W ZABUDOWIE

ZE WZGLĘDU NA POTRZEBY OCHRONY PRZYRODY

Strefa obejmuje tereny różnego rodzaju, wyróżnione na podstawie odmiennych kryteriów:

- chronione siedliska przyrodnicze na gruntach prywatnych zidentyfikowane w ramach inwentaryzacji siedlisk będących przedmiotem ochrony w obszarze Natura 2000 Ostoja Wigierska. Wyłączenie tych terenów z zabudowy jest niezbędne dla utrzymania lub poprawy stanu ochrony siedlisk – co jest nakazem ustawowym;
- strefa ochronna wokół chronionych siedlisk przyrodniczych. Na potrzeby tego opracowania siedliska te podzielono na trzy kategorie, różniące się szerokością strefy buforowej, co obrazuje poniższe zestawienie:

Tabela 1. Strefy ochronne wokół siedlisk przyrodniczych

KOD	Nazwa	Bufor (m)
6120	Ciepłolubne śródlądowe murawy napiaskowe	50
6210	Murawy kserotermiczne (<i>Festuco-Brometea</i>)	50
6230	Bogate florystycznie górskie i niżowe murawy bliźniczkowe (<i>Nardetalia</i>)	50
6410	Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (<i>Molinion</i>)	100
6430	Ziołorośla górskie (<i>Adenostylion alliariae</i>) i ziołorośla nadrzeczne (<i>Convolvuletalia sepium</i>)	0
6510	Ekstensywnie użytkowane niżowe łąki świeże (<i>Arrhenatherion</i>)	0
7110	Torfowiska wysokie z roślinnością torfotwórczą (żywe)	100
7140	Torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z <i>Scheuchzerio-Caricetea nigrae</i>)	100
7210	Torfowiska nakredowe	100
7230	Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk	100
	Wszystkie leśne siedliska przyrodnicze	100

Szerokości stref zostały przyjęte zgodnie z regułą ostrożnościową, jako minimalny bufor eliminujący większość negatywnych oddziaływań bezpośrednich na siedliska przyrodnicze. Do zagrożeń tych należą wymienione w poszczególnych operatach planu ochrony, a w szczególności: w odniesieniu do siedlisk wilgotnych i torfowisk – przekształcenia stosunków wodnych (ilość i chemizm wód), w odniesieniu do wszystkich siedlisk – synantropizacja (ruderalizacja) składu gatunkowego i mechaniczne niszczenie. Różnicowanie szerokości stref wynika z przyjętej na podstawie literatury podatności (odporności) siedlisk przyrodniczych na degradację oraz przeciętnego zasięgu oddziaływania różnych zjawisk negatywnych związanych z zabudową. Należy zwrócić uwagę, że brakiem strefy buforowej charakteryzują się siedliska przyrodnicze najsilniej związane ze stałym użytkowaniem terenu przez człowieka, strefy najszersze dotyczą siedlisk wilgotnych i bagiennych;

- wody naturalne (jeziora, rzeki, bez stawów itp.) oraz strefa buforowa o szerokości 100 m od wód naturalnych(jeziora, rzeki, bez stawów itp.). Strefa ochronna o tej szerokości jest powszechnie przyjmowana w różnych opracowaniach planistycznych i zabezpiecza wody i brzegi wód przed negatywnymi oddziaływaniami antropogenicznymi takimi jak m.in.:

nasiloną erozją brzegów, synantropizacją nadbrzeżnej roślinności, eutrofizacją. Celem ochrony ekosystemów wodnych (ochrony roślinności, naturalnej konfiguracji dna i jakości wód) służyć ma także ograniczenie budowy nowych pomostów oraz wprowadzania innej zabudowy hydrotechnicznej.;

- lasy na gruntach prywatnych (nie będące siedliskami Natura 2000) oraz strefy buforowe wokół wszystkich lasów (niezależnie od własności), pod warunkiem, że kompleks leśny jest większy niż 5 ha. Wartość 5 ha przyjęto umownie, jako przeciętną wielkość płatu lasu, w którym skład gatunkowy flory oraz świata zwierzęcego może wykształcić się w sposób prawidłowy. Mniejsze powierzchnie leśne są najczęściej wyraźnie zubożałe w gatunki właściwe dla zbiorowiska leśnego, przy jednoczesnym dużym udziale gatunków pochodzących z otaczających siedlisk nieleśnych. Wyróżnia się dwie szerokości strefy buforowej:

(a) o szerokości 50 m – wyłączonej z zabudowy; strefa ta stanowi minimalne zabezpieczenie ekosystemów leśnych przed zagrożeniami takimi jak m.in.: częsta, niezorganizowana penetracja przez ludzi, niebezpieczeństwo zawleczenia gatunków inwazyjnych, przechodzących z ogrodów przydomowych, zagrożenie pożarowe.

(b) o szerokości 100 metrów – ograniczeń zabudowy, w której decyzja o dopuszczeniu wznoszenia nowych obiektów powinna być uzależniona od wyników oceny oddziaływania na środowisko, z uwzględnieniem wpływu na możliwości występowania gatunków zwierząt, przebiegu korytarzy migracyjnych i wpływu na stosunki wodne.

Zasięg obszarów wyłączonych z zabudowy wytyczony według wyżej opisanych kryteriów został w niektórych miejscach nieco zmniejszony, ze względu na dopasowanie granic do przebiegu dróg. W szczególności, jeśli w odległości co najmniej 70 m od obiektu, dla którego wytyczono stumetrową strefę buforową przebiega droga, która w sposób oczywisty stanowi barierę, to zasięg strefy buforowej można było zmniejszyć o obszar położony poza drogą.

Zaleca się, aby tak wyróżnione strefy buforowe, umożliwiające w perspektywie 20 lat prawidłowe funkcjonowanie obszarów cennych pod względem przyrodniczym, były jak najszybciej wprowadzone do studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, a do czasu ich opracowania – aby były brane pod uwagę przy uzgadnianiu warunków zabudowy.

W niektórych miejscach w obrębie proponowanych stref ochronnych występują obecnie zabudowania lub działki z prawem zabudowy. Ich status do czasu uchwalenia nowego prawa miejscowego nie ulegnie zmianie, co oznacza także możliwości realizowania przebudowy, rozbudowy, nadbudowy czy remontów w granicach istniejącego siedliska, przy zachowaniu zasad obowiązujących w danej gminie. Ograniczenia związane z wyznaczeniem stref ochronnych nie dotyczą obszarów skupionej zabudowy wsi przyjętych i wyznaczonych na potrzeby niniejszego opracowania.

Szerokość strefy ochronnej będzie mogła być modyfikowana (zmniejszana lub poszerzana), w zależności od lokalnych uwarunkowań przyrodniczych przy opracowywaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego i decyzji o warunkach zabudowy.

4. OBSZARY WYMAGAJĄCE WYŁĄCZEŃ I OGRANICZEŃ W ZABUDOWIE

ZE WZGLĘDU NA POTRZEBY OCHRONY KRAJOBRAZU (KRAJOBRAZY WYBITNE)

Zgodnie z art. 8 pkt. 1 ustawy o ochronie przyrody w parku narodowym ochronie podlega cała przyroda oraz walory krajobrazowe, czyli, jak stwierdza art. 5 pkt. 23 - wartości ekologiczne, estetyczne lub kulturowe obszaru oraz związane z nim rzeźbę terenu, twory i składniki przyrody, ukształtowane przez siły przyrody lub działalność człowieka. Zgodnie z art. 20 tej ustawy, plan ochrony dla parku narodowego zawiera m.in. wskazanie obszarów ochrony ścisłej, czynnej i krajobrazowej oraz określenie działań ochronnych na obszarach ochrony ścisłej, czynnej i krajobrazowej, z podaniem rodzaju, zakresu i lokalizacji tych działań.

Szczegółowa analiza dokonana w operacie krajobrazowym rozdział 5.1 wskazała cztery obszary krajobrazu wybitnego (ryc. 2-5), które powinny być specjalnie chronione w celu realizacji zadań ustawowych.

a) Obszar Leszczewo-Leszczewek

Z punktu widzenia walorów przyrodniczych obejmuje mikrokrajobrazy roślinne nr 10 i 11 (wyróżnione w operacie ochrony zasobów i walorów krajobrazowych), z punktu widzenia ochrony walorów kulturowych i estetycznych obejmuje JARK-i Leszczewo i Leszczewek I.

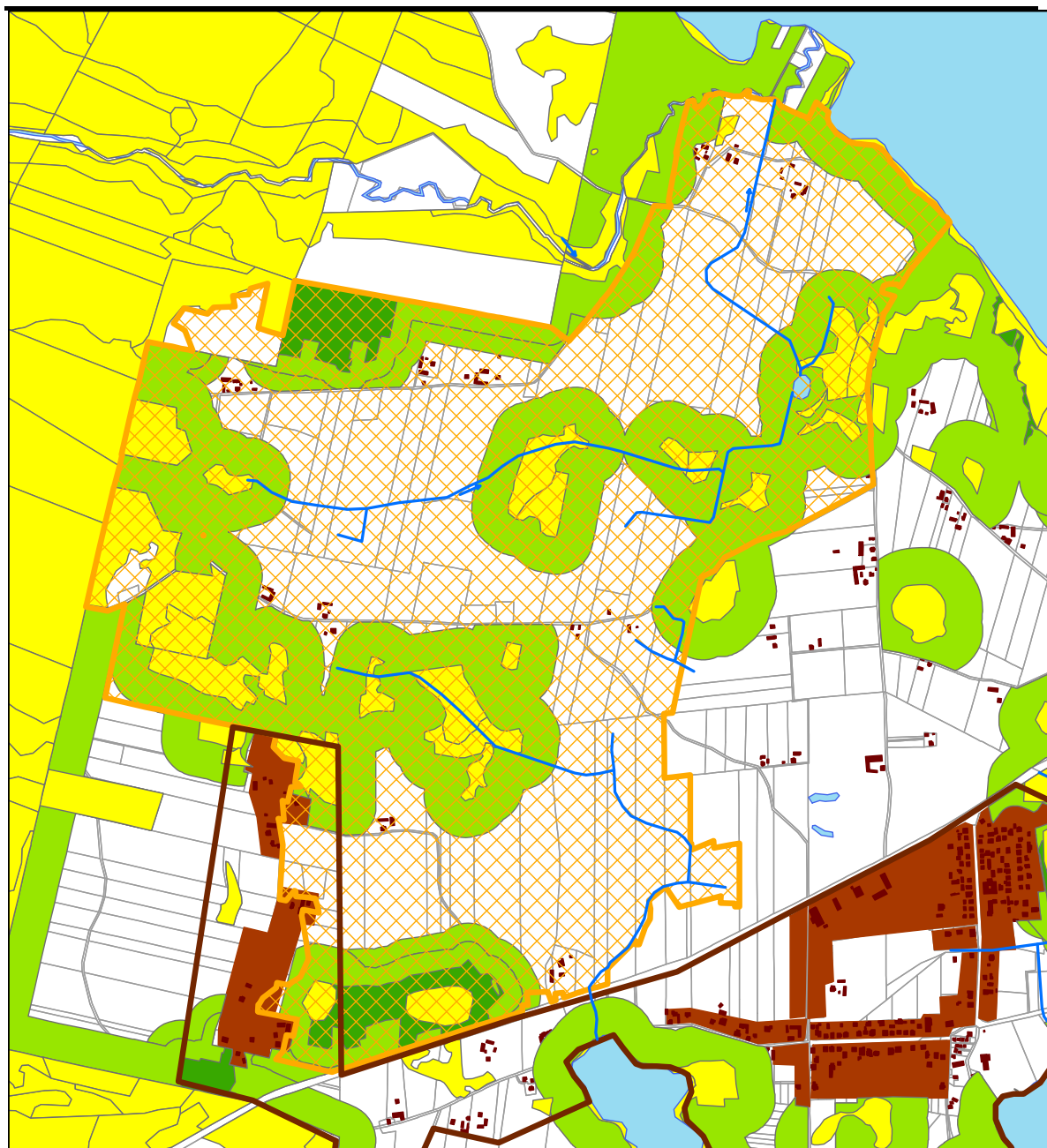
Łącznie obszar ten wyróżnia się wysoką kontrastowością rzeźby i podłoża, zróżnicowaną roślinnością potencjalną, urozmaiconym użytkowaniem ziemi na różnych siedliskach oraz najciekawszym w Parku kompleksem mozaikowym zbiorowisk łąkowych związków *Arrhenatherion*, *Calthion* i *Molinion* przy udziale łągów *Fraxino-Alnetum* olsów *Ribeso-Alnetum* oraz grądów *Tilio-Carpinetum calamagrostietosum*, *Tilio-Carpinetum typicum* i *Tilio-Carpinetum stachyetosum*, a także pól ornych.

Z punktu widzenia walorów kulturowych i estetycznych najważniejsze są m.in. dobra rozległość widokowa wewnątrz jednostki przy średniej liczbie planów, rozległe panoramy z obszarów wysoczyznowych (pagórów kemowych) na tereny dolinne i jeziora, zachowany tradycyjny układ wsi i zabudowań.

Zachowanie wyżej wymienionych walorów wymaga zaniechania rozwoju nowej zabudowy (za wyjątkiem przebudowy istniejących siedlisk i przy zachowaniu odpowiednich reguł urbanistycznych) oraz zachowanie dotychczasowego mozaikowego układu działek własnościowych i tradycyjnych sposobów uprawy roli – pożądane jest przy tym niewielkie zintensyfikowanie gospodarki rolnej, w tym wzrost wypasu. Nie należy dopuszczać do zalesiania terenu i w sposób aktywny przeciwdziałać naturalnej sukcesji. W celu polepszenia warunków wypasu gospodarki i rolnej konieczne może być kontrolowanie stosunków wodnych za pomocą regulowanych urządzeń piętrzących na systemie rowów melioracyjnych odprowadzających wodę poza obszar.

Obecnie obszary niezabudowane, pokryte roślinnością nieleśną i niezaroślową stanowią około 70 % krajobrazu wybitnego. W okresie obowiązywania planu należy ten wskaźnik utrzymać na podobnym poziomie.

Legenda

- istniejące mpzp
- krajobrazy wybitne
- wody
- siedliska naturalne
- lasy prywatne tworzące kompleksy ponad 5 ha
- obszar wyłączony z zabudowy
- zabudowa w tym skupiona
- działki ewidencyjne

Ryc. 2. Obszar o wybitnych walorach krajobrazowych Leszczewo - Leszczewek

b) Obszar Rosochaty Róg

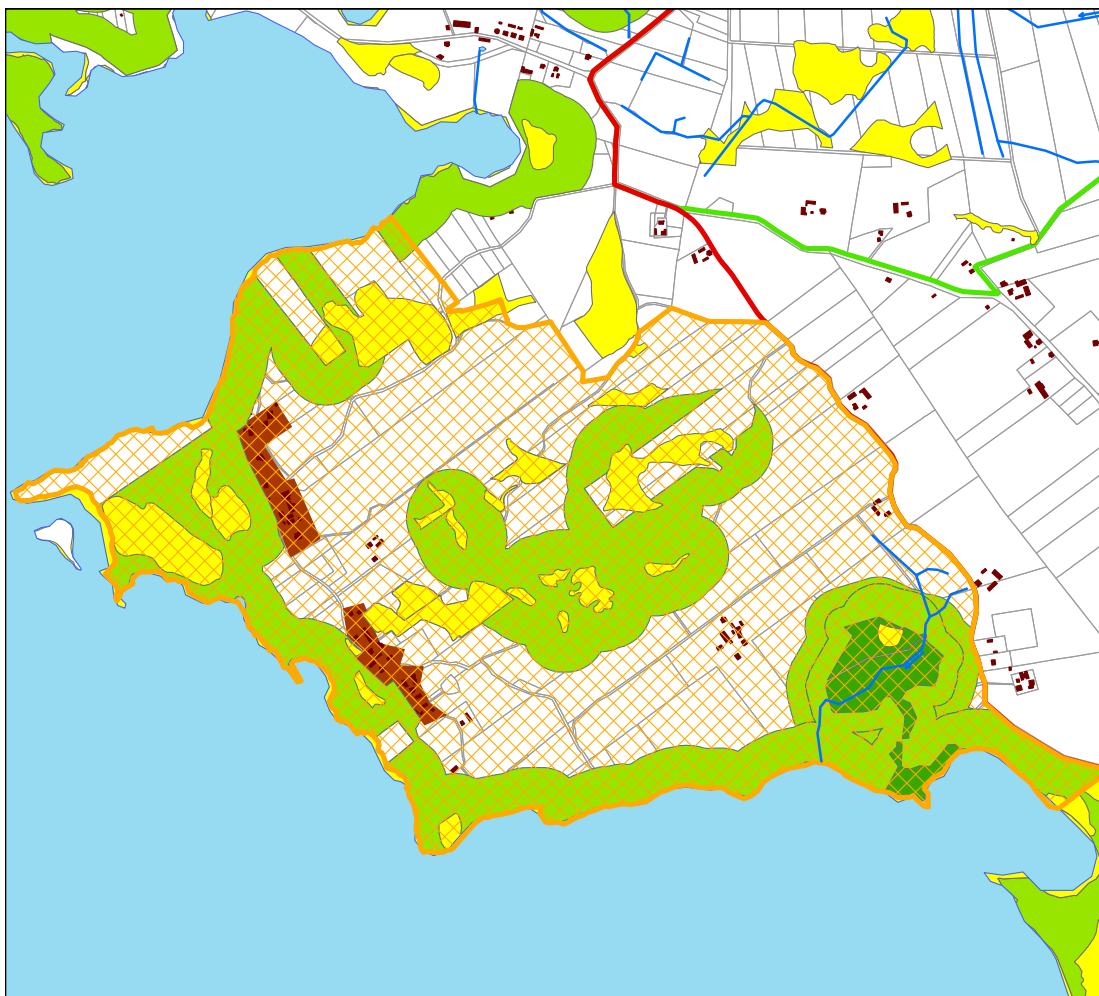
Z punktu widzenia walorów przyrodniczych obejmuje mikrokrajobrazy roślinne nr 21 i 22 (wyróżnione w operacie ochrony zasobów i walorów krajobrazowych), z punktu widzenia ochrony walorów kulturowych i estetycznych obejmuje JARK Rosochaty Róg - wieś.

Łącznie oba mikrokrajobrazy reprezentują unikatowy kompleks:

- nizin przyjeziornych, zajętych przez różnie wykształcone zbiorowiska leśne (*Ribeso-Alnetum* i *Fraxino-Alnetum*) oraz torfowiska niskie ze związku *Caricion fuscae* i przejściowe *Caricion lasiocarpae* a także wilgotne łąki ze związku *Calthion*,
- wysoczyzny morenowej wykorzystywanej rolniczo w tradycyjny sposób i obniżeń zajętych przez torfowiska.

Z punktu widzenia walorów kulturowych i estetycznych najważniejsze są m.in. duża rozległość widokowa wewnątrz jednostki, rozległe panoramy na równiny otaczające jez. Wigry oraz (miejscami) na klasztor wigierski.

Zachowanie wyżej wymienionych walorów wymaga zaniechania rozwoju nowej zabudowy siedliskowej i ograniczenia jej do strefy zabudowy skupionej oraz zachowanie dotychczasowego mozaikowego układu działek własnościowych (wraz z miedzami) i tradycyjnych sposobów uprawy ziem ornych – pożądane jest przy tym niewielkie zintensyfikowanie wypasu na powierzchni zbiorowisk łąkowych i niektórych torfowiskowych.

Legenda

	krajobrazy wybitne
	siedliska naturowe
	las prywatne tworzące kompleksy ponad 5 ha
	obszar wyłączony z zabudowy
	wody
	granica WPN
	zabudowa w tym skupiona
	działki ewidencyjne

Ryc. 3. Obszar o wybitnych walorach krajobrazowych Rosochaty Róg.

c) Obszar Maćkowa Ruda

Z punktu widzenia walorów przyrodniczych obejmuje mikrokrajobrazy roślinne nr 27 i 28 (wyróżnione w operacie ochrony zasobów i walorów krajobrazowych), z punktu widzenia ochrony walorów kulturowych i estetycznych obejmuje JARK-i Maćkowa Ruda II i Maćkowa Ruda IV.

Łącznie oba mikrokrajobrazy reprezentują interesująco skontrastowany zestaw dwóch typów siedlisk i pokrycia terenu:

- mikrokrajobraz 27 ma charakter litogeniczny, polno-łąkowy siedlisk boru mieszanego *Serratulo-Pinetum* i grądu wysokiego *Tilio-Carpinetum calamagrostietosum*. Dominuje tu mozaikowy kompleks polny (*Vicetum tetraspermae* i *Veronico-Fumarietum*) oraz łąki ze związku *Arrhenatherion*.
- w mikrokrajobrazie 28 mieszanym, litogeniczno-hydrogenicznym, leśno-torfowiskowym siedlisk *Vaccinio uliginosi-Pinetum*, *Quercu-Piceetum*, *Sphagno-Alnetum* najważniejszą rolę odgrywają zbiorowiska leśne oraz mozaikowo rozmieszczone torfowiska wysokie z klasy *Oxycocco-Sphagnetea* i przejściowe (*Scheuchzerietalia palustris*).

Z punktu widzenia potrzeb ochrony walorów kulturowych i estetycznych najważniejszą cechą jest to, iż jest to jeden z niewielu obszarów o zabudowie skupionej wyłącznie wzdłuż ciągu komunikacyjnego w jednostce Maćkowa Ruda II, natomiast brak jest zabudowy siedliskowej lub rekreacyjnej rozproszonej. Stanowi to o wyjątkowej wartości tego obszaru.

Zachowanie walorów przyrodniczych i estetyczno-kulturowych wymaga utrzymania dotychczasowych sposobów użytkowania rolniczego, przy mało intensywnym i sporadycznym użytkowaniu terenów torfowiskowych, w celu umożliwienia dalszego trwania tych zbiorowisk roślinnych. Zagęszczanie zabudowy skupionej powinno być możliwe jedynie w ciągu istniejącej zabudowy, bez zabudowy południowej strony drogi (działka 09-032-0017-304).

Legenda

- krajobrazy wybitne
- siedliska naturalne
- lasy prywatne tworzące kompleksy ponad 5 ha
- obszar wyłączony z zabudowy
- wody
- granica WPN
- zabudowa w tym skupiona
- działki ewidencyjne

Ryc. 4. Obszar o wybitnych walorach krajobrazowych Maćkowa Ruda

d) Obszar Krusznik-Zakąty

Z punktu widzenia walorów przyrodniczych obejmuje mikrokrajobrazy roślinne nr 38 i 42 (wyróżnione w operacie ochrony zasobów i walorów krajobrazowych), z punktu widzenia ochrony walorów kulturowych i estetycznych obejmuje JARK-i Krusznik I, Krusznik II i Zakąty łącznie oba mikrokrajobrazy reprezentują jedyny na obszarze parku i jeden z lepiej wykształconych w całym regionie suwalskim styk różnych jednostek geomorfologicznych, będących w stosunkowo jednorodnym (z historycznego punktu widzenia) rolniczym użytkowaniu. Część północna jednostki to krajobraz mieszany litogeniczno-hydrogeniczny,

leśno-pastwiskowy (siedlisk grądu i olsu) z udziałem mozaiki zbiorowisk siedlisk mokrych. Występują tu równiny przyjezierne, częściowo wypreparowane wzniesienia morenowe i początek pokrywy sandrowej. Biorąc pod uwagę całość jednostki (nie tylko grunty prywatne) do wybitnych walorów przyrodniczych należy występowanie w przestrzeni kombinacji wielu typów zbiorowisk, ułożonych mozaikowo, pasmowo i koncentrycznie, w tym m.in. łąk ze związków *Arrhenatherion* (w tym także nawiązujących do *Festuco-Brometea*), grądów *Tilio-Carpinetum calamagrostietosum* oraz olsów i łożowisk, a także łąk ze związków *Calthion* i *Molinion*. Ponadto obecne są kompleksy torfowiskowe borów bagiennych *Vaccinio uliginosi-Pinetum*, torfowisk przejściowych *Scheuchzerietalia palustris*, torfowisk niskich *Caricion fuscae* i innych.

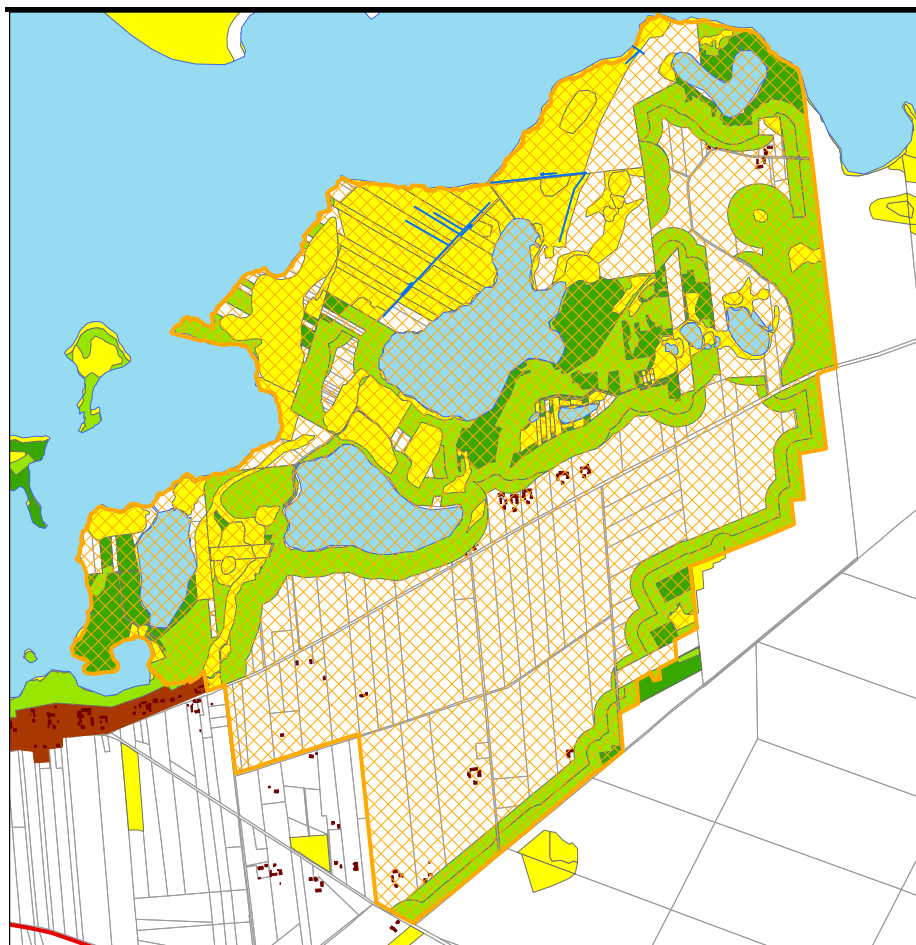
Roślinność potencjalna: dominującą rolę odgrywają siedliska *Tilio-Carpinetum calamagrostietosum*, mniejsze powierzchnie zajmują siedliska *Sphagno-Alnetum*, *Ribeso-Alnetum*, *Vaccinio uliginosi-Pinetum*, *Oxycocco-Sphagnetea*.

Część południowa jednostki jest bardziej monotonna, występuje na równinie sandrowej. Roślinność rzeczywista obejmuje pastwiska *Cynosurion* i zbiorowiska łąkowe ze związku *Arrhenatherion*. Występują też kompleksy polne (*Vicetum tetraspermae*, *Papaveretum argemones* i *Veronico-Fumarietum*) oraz ugory w różnym stopniu zarastania i inne zbiorowiska o zbliżonym charakterze. Obserwuje się negatywne tendencje zmniejszania się powierzchni otwartych pól

W związku z zarastaniem lasem od granic wydzielenia, zmienia się charakter zbiorowisk w wyniku spadku intensywności użytkowania rolniczego i powolnego wzrostu powierzchni zabudowanej.

Zachowanie obecnego charakteru i walorów krajobrazu wymaga całkowitego zakazu dalszego rozwoju zabudowy w części północnej (na północ od drogi Bryzgiel-Zakąty - z dopuszczeniem realizacji wszystkich inwestycji, na które jest już wydana zgoda). Możliwy jest rozwój zabudowy skupionej w części południowej, ale wzdłuż określonych kierunków, wytyczanych przez już istniejące zabudowania. Pożądana jest także niewielka intensyfikacja rolniczego użytkowania ziemi w celu utrzymania ogólnych walorów florystycznych i ekologicznych terenu. Obecnie obszary związane z zabudową zajmują około 5 % całego terenu. W przygotowywanych studiach i planach w przeciągu najbliższych 20 lat nie można dopuścić do wzrostu powierzchni zajętej pod zabudowę powyżej 8-10 % przy zachowaniu jej odpowiedniej lokalizacji.

Legenda

- krajobrazy wybitne
- siedliska naturalne
- lasy prywatne tworzące kompleksy ponad 5 ha
- obszar wyłączony z zabudowy
- wody
- granica WPN
- zabudowa w tym skupiona
- działki ewidencyjne

Ryc. 5. Obszar o wybitnych walorach krajobrazowych Krusznik Zakąty

Działania mające na celu zachowanie walorów krajobrazowych, choć najsilniej zaznaczone w granicach jednostek wskazanych na mapie, nie mogą się ograniczać jedynie do tych obszarów. Wszystkie propozycje inwestowania czy zmiany użytkowania ziemi powinny być oceniane z punktu widzenia ich potencjalnie negatywnego wpływu na walory krajobrazowe wyróżnionych jednostek.

5. WSKAZANE ZASADY OCHRONY STYLU BUDOWNICTWA I ARCHITEKTURY, CHARAKTERYSTYCZNYCH CECH KRAJOBRAZU OSIEDLI WIEJSKICH, W TYM TRADYCYJNEJ ARCHITEKTURY, ZIELENI I UKŁADÓW OSADNICZYCH

Na terenie Parku nie występują wsie o typowej zabudowie kolonijnej. Z punktu widzenia ochrony przyrody i krajobrazu zasadne jest utrwalanie zabudowy o charakterze ulicówki: wsi jednostronnej o zwartej zabudowie, z budynkami z jednej lub dwu stron drogi. Przemawiają za tym następujące względy:

- minimalizowanie powierzchni buforowych, w których następuje zanieczyszczenie środowiska, wydeptywanie gleby i inne procesy negatywnie wpływające na zasoby przyrodnicze. Sumaryczne zagrożenie środowiska jest niższe w przypadku zabudowy skupionej, niż rozproszonej;
- optymalizowanie kosztów budowy infrastruktury, takiej jak drogi, sieci wodociągowe i kanalizacyjne, linie energetyczne;
- tworzenie warunków do tworzenia więzi sąsiedzkich.

5.1. Zasady ogólne

Na obszarze Parku obowiązują następujące zasady ogólne:

Ochrona i kształtowanie układów osadniczych

- zachowuje się zabudowę istniejącą z możliwością jej remontów, rozbudowy, przebudowy i zmiany sposobu użytkowania istniejących obiektów w granicach siedlisk,
- we wsiach należy zachować tradycyjny układ przestrzenny. Nowa zabudowa powinna powstawać wzdłuż dróg z historycznie ukształtowanymi ciągami wsi i uzupełniać zabudowę istniejącą. W związku z tym na potrzeby niniejszego planu ochrony wyznacza się strefy skupionej zabudowy we wsiach: Bryzgiel, Rosochaty Róg, Maćkowa Ruda, Stary Folwark, Gawrych Ruda z zaleceniem uwzględnienia granic tych stref w dokumentach planistycznych gmin;
- wyłącza się z lokalizowania nowej zabudowy wyznaczone strefy ochronne wód, lasów i siedlisk Natura 2000;
- w strefach ochrony wód, siedlisk Natura 2000 i lasów zachowuje się zabudowę istniejącą z możliwością jej remontów, rozbudowy, przebudowy, nadbudowy i zmiany sposobu użytkowania obiektów w granicach istniejącego siedliska;
- nowe zagrody, poza strefami skupionej zabudowy wsi, które spełnią wymóg posiadania areалу większego od średniej powierzchni gospodarstwa w gminie, powinny być lokalizowane wzdłuż istniejących dróg stanowiących historycznie ukształtowane ciągi wsi,
- wprowadza się ograniczenie lokalizowania nowej zabudowy na lokalnych wyniesieniach terenu;
- zakazuje się zmiany sposobu użytkowania gruntów, które powodowałyby zniszczenie trwałej pokrywy roślinnej (w tym: lasów, zadrzewień, zakrzewień śródpolnych,

torfowisk i drobnych zbiorników („oczek wodnych”) w krajobrazie rolniczym) oraz naturalnego ukształtowania terenu;

- wprowadza się ograniczenie w tworzeniu nowych siedlisk rolniczych dla gospodarstw, których powierzchnia jest mniejsza od średniej powierzchni gospodarstwa w gminie;
- poza strefami skupionej zabudowy wsi nowe siedliska powinny być lokalizowane w odległościach nie mniejszych niż 150 m od siebie;
- wprowadza się ograniczenie dogęszczania zabudowy poza strefami skupionej zabudowy w miejscach, gdzie odległości między siedliskami są mniejsze niż 150 m;
- wprowadza się zakaz tworzenia pól biwakowych /campingowych/ caravaningowych nie wyposażonych w instalacje sanitarne, zapobiegające zanieczyszczeniu gleb, wody gruntowej i powierzchniowej;
- zakazuje się budowy lub ustawiania domków kempingowych, letniskowych i innych sezonowych budowli służących do zamieszkania, a także lokalizowania barakowozów i przyczep pozbawionych możliwości holowania (niesprawnych technicznie, bez kół, posadowionych na podporach lub fundamentach).

Określone powyżej zasady wprowadzania nowej zabudowy należy traktować jako orientacyjne, a uszczegółowienie granic stref zabudowy powinno nastąpić w planach miejscowych, z uwzględnieniem lokalnej konfiguracji terenu, układu dróg i działek geodezyjnych. Oprócz względów ochrony przyrody, podstawowym kryterium ustalenia granic tych stref powinno być zachowanie porządku przestrzennego zabudowy, która powinna powstawać wzdłuż dróg z historycznie ukształtowanymi ciągami wsi.

Rozplanowanie budynków w zagrodzie, zieleni, ogrodzenia

- układ budynków w siedlisku (budowanym, rozbudowywanym czy przebudowywanym) to budynek mieszkalny i budynki gospodarskie skupione wokół kwadratowego lub prostokątnego podwórka;
- wprowadza się zasadę lokalizacji budynków mieszkalnych od strony drogi w taki sposób, aby kalenica domu przebiegała wzdłuż osi ulicy, z wyjątkiem historycznie ukształtowanych wąskich działek, gdzie dopuszczalna jest budowa domu mieszkalnego szczytem do drogi;
- wysokość nowobudowanych, przebudowywanych i rozbudowywanych obiektów nie może przekraczać dwóch kondygnacji, w tym parter i poddasze użytkowe;
- przy wprowadzaniu do siedlisk zieleni niskiej i wysokiej należy wskazać jest wykorzystywanie wyłącznie rodzimych gatunków drzew i krzewów;
- w przypadku grodzienia siedlisk, należy stosować ogrodzenia wykonane wyłącznie w formie ażurowej oraz żywopłotów i szpalerów, do wysokości maksymalnej 150 cm. Zakazuje się budowy płotów betonowych, prefabrykowanych.

Regionalne cechy budownictwa

Przy wznoszeniu nowych budynków mieszkalnych i gospodarczych oraz przy remontach, przebudowie i rozbudowie czy zmianie sposobu użytkowania istniejących budynków należy stosować tradycyjne formy architektoniczne charakterystyczne dla tego obszaru:

- budynki parterowe z poddaszem użytkowym (maksymalnie dwie kondygnacje nadziemne), z dachem dwuspadowym lub naczółkowym, równopołaciowym o nachyleniu połaci 40° - 45°, o rzucie poziomym prostokątnym, (gdzie proporcja boku dłuższego do krótszego nie może być mniejsza niż 1 :1,25);
- ściany wykonane z materiałów lokalnych (drewno, glina, kamień, cegła);
- stosowanie tradycyjnych materiałów wykończeniowych, takich jak: tynki gładkie, w budynkach murowanych, malowane w stonowanych barwach (kolor piaskowy, beże, szarości, zieleń) lub szalowanie drewniane w kolorze naturalnym oraz w kolorach o stonowanych barwach (brązy, beże, szarości, zieleń);
- stosowanie ciemnej kolorystyki dachów (brązy, szarości), a w przypadku dachów ceramicznych odcieni czerwieni, bez stosowania dachówek glazurowanych;
- okna, w budynkach mieszkalnych, w kształcie pionowego prostokąta lub kwadratu, z symetrycznym podziałem ram okiennych;
- możliwość wykonania ganków i okien dachowych (z wyłączeniem jednospadowego przykrycia).

5.2. Zasady ochrony krajobrazu dla poszczególnych miejscowości

Gmina Nowinka

Bryzgiel (część miejscowości na terenie Parku)

Dla obszaru wsi, poza zasadami ogólnymi, obowiązują następujące zasady ochrony charakterystycznych cech krajobrazu:

- Należy utrzymać zabudowę po obu stronach drogi Bryzgiel – Krusznik (działka 166/2 i 166/3) - zachować typ ulicowy wsi.
- Zakazuje się lokalizacji zabudowy wielorzędowej; budynki powinny być lokalizowane w jednej linii wzdłuż drogi Bryzgiel – Krusznik

Krusznik , Zakąty

Dla obszaru wsi, poza zasadami ogólnymi, obowiązują zasady ochrony charakterystycznych cech krajobrazu. Dodatkowo zakazuje się tworzenia nowych siedlisk na północ od drogi Bryzgiel - Czerwony Krzyż (działki 53 i 223).

Gmina Giby

Wysoki Most

Na obszarze wsi obowiązują ogólne zasady ochrony charakterystycznych cech krajobrazu. Poza zasadami ogólnymi, dopuszcza się odtworzenie i modernizację stacji wodnej na działkach 19/1 i 19/2.

Gmina Krasnopol

Buda Ruska (część miejscowości na terenie Parku i Ostoi Wigierskiej)

Na obszarze wsi obowiązują ogólne zasady ochrony charakterystycznych cech krajobrazu.

Czerwony Krzyż

Na obszarze wsi obowiązują ogólne zasady ochrony charakterystycznych cech krajobrazu Rosochaty Róg (część miejscowości na terenie Parku)

Dla obszaru wsi, poza obszarem krajobrazu wybitnego, oprócz zasad ogólnych, obowiązują następujące zasady ochrony charakterystycznych cech krajobrazu:

- Należy utrzymać istniejące linie zabudowy w granicach skupionej zabudowy wsi.
- Zakazuje się wprowadzania nowej zabudowy pomiędzy drogą wiejską a brzegiem jeziora Wigry.

Maćkowa Ruda (część miejscowości na terenie Parku i Ostoi Wigierskiej)

Dla obszaru wsi, poza obszarem krajobrazu wybitnego, oprócz zasad ogólnych, obowiązują następujące zasady ochrony charakterystycznych cech krajobrazu:

- Należy utrzymać istniejący ulicowy układ wsi w części ze skupioną zabudową.
- W części wsi zwanej „Wioseczką” zakazuje się wprowadzania zabudowy w obszarze na południe od drogi nr geod 304.

Mikołajewo (część miejscowości na terenie Parku i Ostoi Wigierskiej)

Dla obszaru wsi, poza zasadami ogólnymi, obowiązują następujące zasady ochrony charakterystycznych cech krajobrazu:

- zachowuje się istniejącą zabudowę letniskową na działkach o numerach 304-310 i 312-314 z dopuszczeniem remontów, przebudowy i rozbudowy obiektów bez możliwości zmiany ich funkcji rekreacyjnej.

Gmina Suwałki

Burdyniszki (część miejscowości na terenie Parku i Ostoi Wigierskiej)

Na obszarze wsi obowiązują ogólne zasady ochrony charakterystycznych cech krajobrazu.

Cimochowizna

Na obszarze wsi obowiązują ogólne zasady ochrony charakterystycznych cech krajobrazu.

Czerwony Folwark (część miejscowości na terenie Parku)

Na obszarze wsi obowiązują ogólne zasady ochrony charakterystycznych cech krajobrazu.

Gawrych Ruda (część miejscowości na terenie Parku)

Poza obszarem objętym miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego na obszarze wsi obowiązują ogólne zasady ochrony charakterystycznych cech krajobrazu.

Krzywe (część miejscowości na terenie Parku i częściowo w Ostoi Wigierskiej)

Dla obszaru wsi, poza zasadami ogólnymi, obowiązują następujące zasady ochrony charakterystycznych cech krajobrazu:

- Nowe inwestycje mogą być realizowane zgodnie z zapisami miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego wsi, z wyłączeniem zapisu dotyczącego obszaru Ostoi Wigierskiej określonego w planie symbolem 22UT (Uchwała NR XXXIV/292/06 Rady Gminy Suwałki z dnia 5 maja 2006 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego części terenów położonych we wsi Krzywe, w gminie Suwałki).

Plan ochrony dla Wigierskiego Parku Narodowego i obszaru Natura 2000 Ostoja 20 Wigierska

- Należy utrzymać dotychczasowy sposób użytkowania gruntów po obu stronach dróg o nr 384 i 506 na odcinku pomiędzy skupioną zabudową wsi a granicą WPN.
- Dopuszcza się realizację inwestycji związanych z realizacją celów statutowych Parku w sąsiedztwie budynku dyrekcji WPN.

Leszczewek

Na obszarze wsi poza obszarem krajobrazu wybitnego obowiązują ogólne zasady ochrony charakterystycznych cech krajobrazu

- Realizacja nowych inwestycji odbywa się zgodnie z zapisami miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego wsi.

Leszczewo

Na obszarze wsi, poza obszarem krajobrazu wybitnego, obowiązują ogólne zasady ochrony charakterystycznych cech krajobrazu.

Magdalenowo-Wigry wraz z zespołem klasztornym (część miejscowości na terenie Parku)

Dla obszaru wsi, poza zasadami ogólnymi, obowiązują następujące zasady ochrony charakterystycznych cech krajobrazu:

- Dla zespołu pokamedulskiego należy stosować zalecenia konserwatora zabytków.
- Dopuszcza się wyznaczenie obszaru handlu wokół terenu klasztoru w Wigrach.

Mała Huta (poza parkiem i częściowo w Ostoi Wigierskiej)

Na obszarze wsi obowiązują ogólne zasady ochrony charakterystycznych cech krajobrazu.

Nowa Wieś (poza parkiem i częściowo w Ostoi Wigierskiej)

Na obszarze wsi obowiązują ogólne zasady ochrony charakterystycznych cech krajobrazu.

Piertanie (część miejscowości na terenie Parku)

Na obszarze wsi obowiązują ogólne zasady ochrony charakterystycznych cech krajobrazu.

Sobolewo (część miejscowości na terenie Parku)

Na obszarze wsi obowiązują ogólne zasady ochrony charakterystycznych cech krajobrazu.

Dopuszcza się inwestycje związane z realizacją celów statutowych Parku w rejonie polany Słupiańskiej i Ośrodka Edukacji Środowiskowej.

Stary Folwark

Dla obszaru wsi, poza zasadami ogólnymi, obowiązują następujące zasady ochrony charakterystycznych cech krajobrazu:

- Realizacja nowych inwestycji odbywa się zgodnie z zapisami miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego wsi.
- Dopuszcza się inwestycje związane z realizacją celów statutowych Parku w rejonie Muzeum Wigier.

Tartak (część miejscowości na terenie Parku)

Na obszarze wsi obowiązują ogólne zasady ochrony charakterystycznych cech krajobrazu.

Wiatrołuża (część miejscowości na terenie Parku)

Na obszarze wsi obowiązują ogólne zasady ochrony charakterystycznych cech krajobrazu.

6. POSTULOWANE OGRANICZANIA LOKALIZACJI INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ

I KOMUNIKACYJNEJ LUB OGRANICZANIA SKUTKÓW JEJ ODDZIAŁYWANIA

Na terenie Parku Narodowego, jego otuliny, obszaru Ostoi Wigierskiej i w odległości 3 km od ich granic zakazuje się budowy elektrowni wiatrowych. Zakaz ten nie dotyczy indywidualnych instalacji produkujących energię elektryczną montowanych na budynkach (do wysokości ponad dach nie większej niż 1,5 m).

Na terenie Parku należy:

- utrzymać (nie rozbudowywać i nie podwyższać klasy dróg) istniejącą sieć dróg z możliwością poprawy ich nawierzchni;
- przy remontach i modernizacji dróg zakazuje się stosowania żużla piecowego–i innych odpadów;
- remontowane, przebudowywane i rozbudowywane linie energetyczne należy prowadzić jako kablowe;
- zakazać prowadzenia prac melioracyjnych prowadzących do zmiany stosunków wodnych, w odległości mniejszej niż 100 metrów od granic siedlisk i stanowisk gatunków Natura 2000, z wyłączeniem działań niezbędnych dla poprawy stanu ochrony siedlisk i gatunków Natura 2000;
- zakazać wprowadzania nowej zabudowy hydrotechnicznej, regulacji i utwardzania brzegów wód
- zakazać kopania stawów na gruntach organicznych, z wyłączeniem odtwarzania i rekultywacji istniejących drobnych zbiorników wodnych;
- zakazać budowy linii kolejowych i nowych dróg, z wyłączeniem: dróg dojazdowych do posesji oraz rekonstrukcji i modernizacji odcinków kolejki wąskotorowej;
- zakazać lokalizacji elektrowni fotowoltaicznych, zakaz ten nie dotyczy indywidualnych instalacji produkujących energię elektryczną, montowanych na budynkach oraz w obrębie zabudowy działki siedliskowej;
- zakazać budowy masztów i wież telekomunikacyjnych (radiowych, telewizyjnych, telefonii komórkowej);
- zakazać budowy nowych napowietrznych linii energetycznych wysokiego i średniego napięcia;
- zakazać umieszczania tablic reklamowych z wyłączeniem informacji o prowadzonej lokalnie działalności gospodarczej (forma szyldu - tablicy na własnej działce o wymiarach maksymalnych 120 cm x 180 cm o wysokości do 2,5 m);
- zakazać budowy kopalni, wydobywania kopalin mineralnych i torfu;
- lokalizowania składowisk i instalacji przerobu odpadów;
- lokalizowania lądowisk dla statków powietrznych (balony, śmigłowce, samoloty).

7. POSTULOWANE OGRANICZANIA LOKALIZACJI INFRASTRUKTURY TURYSTYCZNEJ I EDUKACYJNEJ LUB OGRANICZANIA SKUTKÓW JEJ ODDZIAŁYWANIA

Postuluje się, aby terenami wyłączonymi z lokalizowania infrastruktury turystycznej i edukacyjnej nie służącej realizacji celów Parku Narodowego poza strefami ochronnymi wód, siedlisk Natura 2000 i lasów, były:

- tereny w obrębie siedlisk przyrodniczych Natura 2000, z możliwością wprowadzania na wyznaczonych szlakach turystycznych i ścieżkach edukacyjnych: tablic informacyjnych, tabliczek kierunkowych oraz elementów zagospodarowania zabezpieczających siedliska przed dewastacją (kładek przez miejsca podmokłe, barierek ochronnych itp.).

Dopuszcza się:

- budowę instalacji sanitarnych na terenach kąpielisk i miejsc wykorzystywanych do kąpieli oraz pól namiotowych, z obowiązkiem odprowadzania ścieków do sieci kanalizacyjnej, a w przypadku braku kanalizacji – do szczelnych szamb.
- budowę utwardzonych, ogólnodostępnych miejsc wodowania sprzętu pływającego w Starym Folwarku, Bryzglu., Czerwonym Folwarku i Gawrych Rudzie.

Wybrane pojęcia stosowane w opracowaniu:

Dominanta krajobrazowa - to obiekt o wiodącym oddziaływaniu wizualnym w krajobrazie.

JARK – Jest to podział obszaru na względnie jednorodne pod względem ukształtowania, pokrycia i tradycji historycznej jednostki architektoniczno-krajobrazowe. Klasyfikacja jednostek wynika z podstawowych form ukształtowania terenu (płaski, sfalowany, pagórkowaty, równinny, pogórza, doliny), z podziału na formy pokrycia naturalnego (np. las, obszar bezleśny) oraz z podziału na formy pokrycia kulturowego (np. zabudowa zwarta, rozproszona, brak zabudowy). - (Bogdanowski 1996)

Krajobraz – postrzegana przez ludzi przestrzeń zawierająca elementy przyrodnicze lub wytwory cywilizacji, ukształtowaną w wyniku działania czynników naturalnych lub działalności człowieka (kompleksowy system składający się z form rzeźby i wód, roślinności i gleb).

Krajobraz wybitny – krajobraz szczególnie cenny ze względu na swoje wartości przyrodnicze, kulturowe, historyczne lub estetyczno-widokowe i jako taki wymagający zachowania.

Lokalne wyniesienie terenu – formy geologiczne ukształtowane przez cofający się lodowiec występujące w falistej i pagórkowatej rzeźbie terenu,

MPZP (mpzp) – miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego

SUIKZP (suikzp) – studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania

Wieś o zwartej zabudowie - wieś z gospodarstwami położonymi bardzo blisko siebie; wieś o nieco luźniejszej zabudowie to **wsie o zabudowie skupionej**.

Wieś rozproszona – wieś, w której odległości między zagrodami są znaczne i przekraczają odległość 100 m, a zabudowania są rozmieszczone w miarę równomiernie na dużym obszarze. Do rozproszonej zabudowy dochodzi wtedy, gdy rolnicy osiedlają się w pobliżu swoich pól uprawnych, w oddaleniu od centrum wsi.

Zabudowa kolonijna – istniejące i projektowane siedliska rolnicze usytuowane w odległości nie mniejszej niż 150 m od terenów zwartej zabudowy wsi lub wyznaczonych w planie terenów skupionej zabudowy wsi.

Zabudowa zagrodowa – to zespół budynków lub pojedynczy budynek gospodarczy, wraz z niezbędnymi urządzeniami technicznymi integralnie powiązany z gospodarstwem rolnym i zabezpieczającym w niezbędnym zakresie efektywne prowadzenie produkcji rolnej.